

<https://doi.org/10.62837/2024.8.276>

SEVDA AĞAYEVA

Ministry of Science and Education of the Republic of Azerbaijan, the scientific article written by, an English teacher at the Department of Romano-Germanic Languages, Baku Slavic University on the topic of Traditional and modern methods of teaching English in higher education

Email: agayevasevda34@gmail.com

ALİ TƏHSİLDƏ İNGİLİS DİLİNİN TƏDRİSİNDƏ ƏNƏNƏVİ VƏ MÜASİR METODLAR XÜLASƏ

Məqalə müasir texnoloji sıçrayış şəraitində qeyri-lingvistik universitetlərin tələbələrinə xarici dilin tədrisinin əsas metodlarından istifadə probleminə həsr edilmişdir. Əsas tədris metodları və konvergent texnologiyaları nəzərə alınmaqla hazırlanmış onlayn kurslardan və internet resurslarından istifadə alqoritminin sınaqdan keçirilməsinin nəticələri təqdim olunur. Tədqiqatın məqsədi qeyri-lingvistik universitetlərdə tələbələrin kommunikativ səriştəsinin formalaşması və inkişafı üçün ənənəvi metodların prinsiplərini və müasir konvergent texnoloji nailiyyətləri birləşdirən xarici dilin tədrisi alqortimini formalaşdırmaqdır. Tədqiqat metodologiyası səriştə əsaslı, müqayisəli və koqnitiv yanaşmalar çərçivəsində həyata keçirilir və aşağıdakı metodlara əsaslanır: təsviri, müqayisəli, analitik. Xarici dilin tədrisinin ənənəvi metodlarının prinsipləri və müasir pedaqoji yanaşmaların mahiyyəti təhlil edilir. İnformasiya, kommunikasiya və koqnitiv texnologiyaların qarşılıqlı təsirinin nəticələri tədqiq edilmişdir. Xarici dilin tədrisində ənənəvi və mütərəqqi metodlardan kompleks istifadə prinsipləri formalaşdırılır. Metodoloji cəhətdən əsaslandırılmış alqoritm, orijinal dil materialını ehtiva edən Internet resurslarından istifadə edərək onlayn kurs yaratmağa imkan verir. Bu formatda təlim koqnitiv və müqayisəli yanaşmalar çərçivəsində dil hadisələri ilə tanışlıq, materialın tətbiqi və müasir texnologiyalardan istifadə etməklə inkişaf etdirilmiş bacarıqların onlayn rejimdə sınaqdan keçirilməsi mərhələlərini əhatə edir. Xarici dilin tədrisinin əsas metodlarının informasiya, kommunikasiya və idrak texnologiyaları sahəsində ən son nailiyyətlərlə birlikdə kompleks istifadəsi üçün təqdim olunan alqoritm tələbələrin kommunikativ səriştəsini səmərəli şəkildə formalaşdırmağa və inkişaf etdirməyə, bilik və bacarıqların inkişaf səviyyəsini yoxlamağa imkan verir. Əldə edilən məlumatların təhlili nəticəsində xarici dilin tədrisinə yeni yanaşmanın - qeyri-lingvistik universitetlərdə tələbələrin kommunikativ səriştəsinin səmərəli formalaşdırılması və inkişafı üçün ənənəvi metodların və konvergent texnologiyaların kompleks istifadəsi zərurəti aydın oldu.

Açar sözlər: *Xarici dil, metodlar, müasir, ənənəvi, texnologiya*

AGHAYEVA SEVDA

Traditional and modern methods of teaching English in higher education SUMMARY

The article is devoted to the problem of using the main methods of teaching a foreign language to students of non-linguistic universities in the conditions of modern technological breakthrough. The results of testing the algorithm for using online courses and Internet resources developed taking into account the main teaching methods and convergent technologies are presented. The purpose of the study is to formulate a foreign language teaching algorithm that combines the principles of traditional methods and modern convergent technological achievements for the formation and development of students' communicative competence in non-linguistic universities. Research methodology is carried out within the framework of competence-based, comparative and cognitive approaches and is based on the following methods: descriptive, comparative, analytical. The principles of traditional methods of foreign language teaching and the essence of modern pedagogical approaches are analyzed. The results of the interaction of information, communication and cognitive technologies have been studied. Principles of complex use of traditional and progressive methods are formed in foreign language teaching. Methodologically based algorithm allows to create an online course using Internet resources containing original language material. Training in this format includes familiarization with language phenomena within the framework of cognitive and comparative approaches, application of material and online testing of skills developed using modern technologies. The algorithm presented for the complex use of the main methods of teaching a foreign language together with the latest achievements in the field of information, communication and cognitive technologies allows to effectively form and develop the communicative competence of students, and to check the level of development of knowledge and skills. As a result of the analysis of the obtained data, the need for a new approach to teaching a foreign language - the complex use of traditional methods and convergent technologies for the effective formation and development of students' communicative competence in non-linguistic universities became clear.

Keywords: *Foreign language, methods, modern, traditional, technology*

Традиционные и современные методы преподавания английского языка в высших учебных заведениях РЕЗЮМЕ

Статья посвящена проблеме использования основных методов обучения иностранному языку студентов неязыковых вузов в условиях современного технологического прорыва. Представлены результаты тестирования алгоритма использования онлайн-курсов и интернет-ресурсов, разработанных с учетом

основных методов обучения и конвергентных технологий. Цель исследования - сформулировать алгоритм обучения иностранному языку, сочетающий в себе принципы традиционных методов и современные конвергентные технологические достижения для формирования и развития коммуникативной компетентности студентов неязыковых вузов. Методика исследования осуществляется в рамках компетентностного, сравнительного и когнитивного подходов и базируется на следующих методах: описательном, сравнительном, аналитическом. Анализируются принципы традиционных методов обучения иностранному языку и сущность современных педагогических подходов. Изучены результаты взаимодействия информационных, коммуникативных и когнитивных технологий. В обучении иностранному языку формируются принципы комплексного использования традиционных и прогрессивных методов. Методологически обоснованный алгоритм позволяет создать онлайн-курс с использованием ресурсов Интернета, содержащих оригинальный языковой материал. Обучение в этом формате включает ознакомление с языковыми явлениями в рамках когнитивного и сравнительного подходов, применение материала и онлайн-проверку навыков, отработанных с использованием современных технологий. Представленный алгоритм комплексного использования основных методов обучения иностранному языку совместно с новейшими достижениями в области информационных, коммуникативных и когнитивных технологий позволяет эффективно формировать и развивать коммуникативную компетентность обучающихся, а также проверять уровень ее развития. знаний и навыков. В результате анализа полученных данных стала очевидной необходимость нового подхода к обучению иностранному языку - комплексного использования традиционных методов и конвергентных технологий для эффективного формирования и развития коммуникативной компетентности студентов неязыковых вузов.

Ключевые слова: *Иностранный язык, методы, современные, традиционные, технологии.*

GİRİŞ

Mövzunun aktuallığı: Bu məqalənin mövzusunun aktuallığı sosial inkişafın yeni determinantları ilə bağlıdır. Texnologiyaların konvergensiyası fundamental texnoloji sıçrayışı müəyyən edən nano, bio-informasiya və idrak texnologiyalarının qarşılıqlı təsiri və bir-birinə nüfuz etməsidir ki, bu da öz növbəsində müasir sosial quruluşu əsaslı şəkildə dəyişdirir. Məlumat mübadiləsi demək olar ki, ani xarakter alır ki, bu da təkcə dil biliklərini deyil, həm də informasiya texnologiyaları biliklərini tələb edir.

Tədqiqatın məqsədi: Tədqiqatımızın əsas məqsədini - qeyri-lingvistik universitetlərdə tələbələrin kommunikativ səriştəsinin formalaşması və inkişafı üçün ənənəvi metodların prinsiplərini və müasir konvergent texnoloji nailiyyətləri birləşdirərək xarici dilin tədrisi alqoritmini formalaşdırmaqdan ibarətdir.

METODOLOGİYA

Texnoloji sıçrayış kontekstində qeyri-lingvistik universitetlərdə tələbələrin kommunikativ səriştəsinin formalaşdırılmasına və inkişafına yönəlmiş tədqiqatın metodoloji əsası səriştə əsaslı, müqayisəli təlimlər çərçivəsində əsas tədris metodlarından kompleks istifadəyə əsaslanır. Tədqiqat konvergent texnologiyaların nailiyyətləri nəzərə alınmaqla təsviri, müqayisəli və analitik metodlara əsaslanır. Hazırda informasiya, kommunikasiya və koqnitiv texnologiyalar sahəsində sıçrayış göz qabağındadır. Bu sahələrdə əldə edilən nailiyyətlər müasir cəmiyyətin bütün fəaliyyət növlərində, o cümlədən təhsildə xüsusi ritm diktə edir. Müxtəlif ölkələrdən olan mütəxəssislər və tədqiqatçılar arasında yüksək sürətli məlumat mübadiləsi təkcə dil səriştəsinə deyil, həm də, informasiya, ünsiyyət və idrak bacarıqlarına sahib olmaq ehtiyacını müəyyən edir. Bu, universitetdə müasir xarici dillərin tədrisi paradigmasının dəyişməsinə - ənənəvi metodların və konvergent texnologiyalar sahəsində müasir nailiyyətlərin birləşməsinə müəyyən edir. Optimal nəticə əldə etmək üçün ənənəvi metod və texnologiyaların prinsiplərini müasir konvergent texnoloji nailiyyətləri birləşdirən xarici dilin tədrisinin effektiv alqoritmini əldə etmək üçün müasir reallıqlar işığında fundamental yanaşma və metodların mahiyyətini təhlil etmək lazımdır.

Kompetensiyaya əsaslanan yanaşma müasir təhsil tendensiyaalarını ümumiləşdirir və digər yanaşmaların əsas prinsiplərini, habelə uğurlu şəxsiyyətlərarası və mədəniyyətlərarası qarşılıqlı əlaqə üçün zəruri kompetensiyaları formalaşdırır [9,115-132]. Kompetensiyaya əsaslanan yanaşma müasir təhsil reallıqları kontekstində şəxsiyyətyönümlü və mədəni yanaşmaların postulatlarını həyata keçirməyə imkan verir [10, 115-120].

NƏTİCƏLƏR VƏ MÜZAKİRƏ

Məqalədə tələbələrin kommunikativ səriştəsini inkişaf etdirmək, ünsiyyət bacarıqlarının inkişaf səviyyəsini yoxlamaq və xarici dilin sonrakı öyrənilməsinə marağı stimullaşdırmaq üçün alqoritmin yaradılmasının nəticələri təqdim olunur. Alqoritmin formalaşması xarici dilin tədrisinin ənənəvi metodlarının informasiya, kommunikasiya və idrak texnologiyaları sahəsində ən son nailiyyətlərlə vəhdətdə kompleks istifadəsi əsasında həyata keçirilmişdir. İnternet resurslarından MOODLE (Modular Obyektyönümlü Dinamik Öyrənmə Mühiti) sistemində onlayn kurs yaratmaq üçün istifadə edilmişdir [16]. Kursda tələbələrin qrammatik bacarıqlarının səviyyəsinin qəbul imtahanı, qrammatik materialın məşq edilməsi, qrammatik testlərə nəzarət, leksik bacarıqların inkişafı, nitqin təkmilləşdirilməsi, ümumiyyətlə, kommunikativ səriştə və yaradıcı təfəkkür modulları daxil idi. Kursun birinci moduluna xarici dilin öyrənilməsinin müxtəlif mərhələlərində qrammatik bacarıqların inkişaf səviyyəsini yoxlamaq üçün qrammatik materiallar daxildir. Giriş testi, sınaq və nəzarət Socrative1 xidməti daxilində verilmiş testlər vasitəsilə həyata keçirilir. Testlər həm açıq, həm də qapalı tipli tapşırıqlardan ibarətdir. Onların arasında: əlavə, ardıcılığın bərpası, uyğunluq, çoxlu seçimlərdir. Müxtəlif növ

tapşırıqların birləşməsi sınaqdan keçirilmiş materialın təqdimatını şəxələndirməyə imkan verir. Qeyd edək ki, testlərdə tapşırıqların sayı və birləşməsi testin fokusuna görə müəyyən edilir. Qəbul imtahanına bir mövzu üzrə az sayda tapşırıq daxildir (optimal sayı ondan çox deyil). Bu halda, tapşırıqlar bir və ya iki növ ola bilər (məsələn, ardıcılığın əlavə edilməsi və bərpası), çünki belə testin məqsədi konkret materialda bacarıq səviyyəsini müəyyən etməkdir. Öz növbəsində, öyrənilən materialın məşqinə və monitorinqinə yönəlmiş testlər tapşırıqların növlərinə görə daha müxtəlifdir və öyrənilən dilin təcrübə və öyrənilən qrammatik hadisələrinin sayına görə daha həcmlidir. Bundan əlavə, bu cür testlərə giriş nəzarəti testləri ilə müqayisədə daha mürəkkəb tapşırıqlar daxildir.

Cədvəl 1: Qəbul imtahanı üçün struktur və qiymətləndirmə meyarları

Bir testdə yoxlanılan mövzuların sayı	2
Tapşırıq növlərinin sayı	2
Tapşırıqların sayı	10
Maksimum xal	10
Əla reyting	9-10 bal
"Yaxşı" qiymətləndirilib	7-8 bal
Qiymətləndirmə "qənaətbəxş"	5-6 bal
Qiymətləndirmə "qeyri-qənaətbəxşdir"	3-4 bal

Mənbə: Müəllif tərəfindən tərtib olunmuşdur.

Kursun strukturunu və onun modullarını aşağıdakı kimi təqdim etmək olar.

Cədvəl 2: Onlayn kurs modullarının strukturu

Qrammatik modul	Leksik modul
Giriş testləri	Lügət təcrübə testləri
Materialı yoxlamaq üçün testlər	Nitq nümunələrinin tətbiqi üçün testlər
Benchmark testləri	Ünsiyyət bacarıqlarının inkişafı üçün testlər

Mənbə: Müəllif tərəfindən tərtib olunmuşdur

Cədvəl 2-yə uyğun olaraq kurs iki moduldan ibarətdir - qrammatik və leksik. Qrammatika moduluna üç qrup testlər daxildir: girişə nəzarət üçün testlər, öyrənilən materialın tətbiqi üçün testlər və müəyyən bir mövzunun, eləcə də bütün qrammatik kursun yekun nəzarəti üçün testlərdir. Qeyd etmək lazımdır ki, modul testləri kəmiyyət və keyfiyyət baxımından əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənir. Bu, hər bir test növünün məqsədi ilə bağlıdır. Girişə nəzarət testləri bir və ya iki növdən çox olmayan on tapşırıqdan ibarətdir. Test müəyyən bir qrammatik mövzuda bilik səviyyəsini müəyyən etməyə yönəldilmişdir. Materialın tətbiqi üçün testlər məzmununa və tapşırıq növlərinə görə daha müxtəlifdir. Tapşırıqların sayı da artır. Bununla belə, testin diqqəti kiçik bir qrammatik mövzular toplusunu əhatə edir - ikidən çox deyil. Yekun nəzarət üçün testlər ən çox sayda müxtəlif növ tapşırıqları

əhatə edir. Eyni zamanda, əhəmiyyətli bir hissəsi olduqca mürəkkəb vəzifələrdir. Əhəmiyyətli sayda qrammatik mövzular üzrə biliklər yoxlanılır.

Kursun leksik moduluna lüğət və nitq modellərinin tətbiqi üçün testlər, eləcə də, dəyişdirilmiş situasiyalarda istifadə etmək məqsədi ilə lüğət və nitq modellərini özündə birləşdirən testlər daxildir. Bu cür test tapşırıqları tələbələrin kommunikativ səriştəsini inkişaf etdirməyə imkan verir. Qrammatik modulda olduğu kimi, lüğət modulunda da tapşırıqlar testin məqsədindən asılı olaraq dəyişir. Mövzu lüğəti və nitq nümunələri bir və ya iki növdən ibarət az sayda tapşırıqdan ibarət testlər vasitəsilə məşq edilir və yoxlanılır. Ünsiyyət bacarıqlarının inkişafı müxtəlif növ və mürəkkəbliyə səviyyəli test tapşırıqlarına əsaslanır.

NƏTİCƏ

Bu günün reallıqları müasir təhsildə dəyişikliklərin zəruriliyini diktə edir. Xarici dilin tədrisi sahəsində texnoloji konvergensiyanın nailiyyətləri (ilk növbədə informasiya, kommunikasiya və koqnitiv konvergent texnologiyaları) xüsusi rol oynamağa başlayır. Bu baxımdan ənənəvi tədris metodlarını və konvergent texnologiyaların ən son nailiyyətlərini birləşdirməklə hazırlanmış onlayn kurslar xüsusi aktuallıq kəsb edir.

İki moduldan - qrammatik və leksikdən ibarət təqdim olunan kursa autentik materiallar və internet resurslarının informasiya platforması daxildir. Modul tapşırıqları koqnitiv və müqayisəli yanaşmalar çərçivəsində formalaşır. Ünsiyyət bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi və sınaqdan keçirilməsi müasir texnologiyaların nailiyyətlərindən istifadə etməklə təmin edilir. Xarici dilin tədrisinin ənənəvi üsulları ilə konvergent texnologiyaların birləşdirilməsi xarici dilin tədrisi prosesini bir neçə istiqamət üzrə optimallaşdırmağa imkan verir. Birincisi, dil materialının müstəqil təhlili və onunla həm yazılı, həm də şifahi formada işləmək bacarığı təkmilləşir. İkincisi, sinifdə xeyli vaxt boşaldılır ki, bu da müəllimin birbaşa iştirakını tələb edən mürəkkəb məsələlər üzərində daha səmərəli işləməyə imkan verir. Bundan əlavə, kurs tapşırıqları yaradıcı təfəkkürə təkan verir, linqvistik üfəqləri genişləndirir və tələbələri xarici dili daha da öyrənməyə stimullaşdırır. Beləliklə, ənənəvi metod və yanaşmalar çərçivəsində konvergent texnologiyalar sahəsində müasir nailiyyətlərdən istifadə qeyri-linqvistik universitetlərdə tələbələrin kommunikativ səriştə bacarıqlarının səmərəli təkmilləşdirilməsini təmin edir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Azərbaycan dilində

1. Xarici dillərin tədrisinin aktual problemləri” mövzusunda Respublika elmi-praktiki konfransının tezisləri, 2017
2. Abbasova S. İngilis dili fənninin tədrisi metodikasında yeni, müasir təlim metodları, Bakı 2005
3. Məmmədzadə M. İngilis dilinin tədrisində kommunikativ metod Bakı 2005

Rus dilində

4. Алиева Н.З., Захаров А.П. Трансформации научно-инновационного развития общества в контексте конвергентных технологий // Современные проблемы науки и образования. – 2013. – № 4 – С. 391.
5. Архипова Е.И., Джонс Холли, Красавина В.Ю. Педагогическое сотрудничество при обучении английскому языку в профессиональной сфере в техническом вузе: опыт и перспективы // Образование и наука. 2015. № 5. С. 149–165.
6. Воронова Е.Н. Современные технологии и методы обучения иностранному языку в вузе // Перспективы Науки и Образования. 2014. №1. С. 189–194.
7. Игна О.Н. Методика и технология обучения: понятийно-функциональное соотношение // Мир науки, культуры и образования. 2010. №3 (22). С. 257–260.
8. Стрельчук Е.Н. Педагогический инструментарий: сущность, употребление и роль понятия в российской и зарубежной педагогике // Перспективы науки и образования. 2019. № 1 (37). С. 10–19. doi: 10.32744/pse.2019.1.1.
9. Данчевская О.Е. Методы межкультурных исследований в системе иноязычного образования // Преподаватель XXI век. 2018. №1. С. 115–132.
10. Орехова Ю.М. Компетентностный подход к обучению иностранным языкам в современной школе // Ярославский педагогический вестник. 2016. №3. С. 115–120.
11. Давыденко Ю.И. Деятельностный подход при обучении английскому языку // Труды БГТУ. 2016. №5. С. 224–227.
12. Дерябина Н.В., Митякина О.В., Монастырская Е.А. Особенности обучения студентов иностранному языку в билингвальных условиях // Теоретические и прикладные аспекты лингвообразования Кемерово, 2017. С. 82–86.
13. Конева Н.Н., Власова А.А. К вопросу о классификации стратегий обучения языкам. Стратегии обучения грамматической стороне говорения // Преподаватель XXI век. 2019. №3. С. 113–122.

İngilis dilində

14. Bax, Stephen (2003-07-01). "The end of CLT: a context approach to language teaching". *ELT Journal*, 2003, 57 (3): 278–287.
15. Felder, Richard. Learning and Teaching Styles in Foreign and Second Language Education. *Foreign Language Annals*, 1995, Volume28, Issue1: 21–31.
16. www.britishcouncil.org

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 10.08.2024

Çapa qəbul olunma tarixi: 30.08.2024

**Rəyçi: b.m. Rəcəbli Arzu Qəzənfər qızı
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur**